

Klagande
Se sändlista

Motpart
LaTERRE Stackelberg AB
Ombud: Advokat Diana Zetterberg Rogers
diana@lexlaw.se

Överklagande av beslut om bygglov för nybyggnad av gårdsbyggnad, tillbyggnad, stödmur samt marklov på fastigheten Riset 11 i Stockholms kommun

Beslut

Länsstyrelsen avvisar Katarina hembygdsförenings överklagande.

Länsstyrelsen upphäver nämndens beslut den 26 maj 2021, dnr 2020-08835-575.

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade den 26 maj 2021 att, med stöd av 9 kap. 30 och 35 §§ plan- och bygglagen (2010:900), PBL, bevilja bygglov för nybyggnad av gårdsbyggnad, tillbyggnad och stödmur för skolbyggnad samt marklov på fastigheten Riset 11, dnr 2020-08835-575. Av beslutet framgår sammanfattningsvis följande.

Ansökan avser både en tillbyggnad och en nybyggnad. Tillbyggnaden avser att ge skolbyggnaden en ny entré som ska utföras i en våning och ha en bruttoarea om 61 m². Nybyggnaden utgör en byggnad för matsal och klassrum och ska uppföras på gården i två våningar med en bruttoarea om 172,5 m². Stödmuren kommer att ha plushöjd om +15,00 meter delvis mot väster och mot norr inom fastighetsgräns med markförändringar till +15,00 meter vid norra fasaden.

Fastigheten är grönklassificerad enligt Stockholms stadsmuseums inventering och byggnaderna ingår i ett blått bebyggelseområde, Vitabergsparken.

Idag finns det två byggnader på fastigheten Riset 11 som ligger inom Vitabergsområdet. Huvudbyggnaden är från 1779. Under andra hälften av 1800-talet byggdes huvudbyggnaden på med en våning och

samtidigt uppfördes en mindre uthusbyggnad efter gatan. Det fanns även en mindre byggnad på gården.

För fastigheten gäller detaljplan 5836. Fastigheten har beteckningen KA och ska vara reservat för befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och får endast användas för allmänt ändamål.

Det finns ingen exakt byggrätt med utbredning eller höjder i detaljplanen. I detaljplanen finns två fristående byggnader inritade och även en mindre gårdsbyggnad som idag är riven. Den mindre gårdsbyggnaden har på kartan en bredd av ca 7,4 meter och en längd om 9,4 meter. Den nya gårdsbyggnaden placeras på samma plats som den tidigare gårdsbyggnaden men blir större med en bredd om 7,5 meter och längd om 11,5 meter.

Den nya byggnaden är anpassad till platsens kulturhistoriska värden och den öppna gårdsbildningen förändras varsamt genom förslaget och bevaras.

Nybyggnaden utförs i stående träpanel med fals, faluröd färg i bottenvåningen och sadeltak av bandtäckt plåt i kulör faluröd som är neddragen på väggen på övre plan. Skorsten och sockel med sittbänk i säckskurat brunt tegel och metallpartier. Tillbyggnaden med pulpettak mellan befintliga huskroppar mot gatan är utformad som ett plank mot gatan i trä och kulör faluröd. Mot gården har fasaden samma material och kulör som gårdsbyggnaden. Pulpettaket i plåt syns endast från gårdssidan.

Gårdsbyggnaden som är i två våningar är högre än den tidigare rivna gårdsbyggnaden, men under det lägre gathusets nock. En stödmur i tegel uppförs delvis efter västfasaden mot parken och mot grannfastigheten Riset 6 i norr och placeras längst fastighetsgränsen.

Tillbyggnaden i en våning med entré är utformad som ett plank mellan byggnaderna mot gatan. I en äldre miljö är det vanligt förekommande med plank mot gatorna och förslaget bedöms vara väl anpassat till kulturvärdena på platsen och stadsbilden.

Ny- och tillbyggnaden bedöms inte förvanska bebyggelsemiljön eller kulturvärdena på platsen. Den ansökta åtgärden utgör ett modernt tillägg med spännande arkitektur som är välfungerande i en kulturhistoriskt värdefull miljö.

Samfundet S:t Erik har överklagat beslutet. De har sammanfattningsvis anfört följande till stöd för sin talan.

Den föreslagna hopbyggnaden av de två gatuhusen med en ny entré innebär förvanskning av byggnadernas kulturhistoriska värden. Nybyggnaden strider mot anpassningskravet i PBL. Den ansökta åtgärden innebär ett negativt ingrepp i Vita bergens småskaliga och

ålderdomliga miljö, som utgör ett kärnvärde inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. Två särskilda träd i anslutning till den föreslagna bebyggelsen riskerar att skadas, vilket strider mot miljöbalken. Det saknas byggrätt för de ansökta åtgärderna varför byggnationen strider mot stadsplanen.

Fastighetens östra byggnad uppfördes 1779 efter J W Elies ritningar. Under andra hälften av 1800-talet byggdes den på med ytterligare en våning. Den västra lägre byggnaden tillkom vid samma tidpunkt. I fastighetens nordvästra hörn har det funnits en äldre, mindre ekonomibygnad i trä, som revs på 1980-talet. De två byggnaderna längs Gaveliusgatan är hoplänkade med ett träplank med en portal. Under åren 1870–1954 användes fastigheten som stadens uppfostringsanstalt för flickor. Idag nyttjas den som skola.

De två byggnaderna mot gatan, som aldrig tidigare har varit sammanbyggda, byggs nu ihop för att tillskapa en gemensam entré varigenom befintligt äldre plank med portal rivs. På gården uppförs en byggnad med ett mycket modernt formspråk för skoländamål med matsal i bottenvåningen och ett klassrum i vindsvåningen. Husets volym sägs enligt förslaget vara i enlighet med det hus som tidigare låg där, vilket är felaktigt. Det hus som revs på 1980-talet var betydligt mindre och lägre, en ekonomibygnad utan fönster. Utanför den nya gårdsbyggnaden placeras en stor altan med grillplats, vilket i sin tur medför en lång och hög stödmur mot granntomten. Intill den nya byggnaden står, på parkmark respektive grannfastigheten Riset 6, två mycket stora träd; en parklind och en skogslönn. Risken att deras rotsystem skadas av föreslagen nybyggnation är enligt ett arboristutlåtande överhängande. Även den parklind som står på den egna gården kan riskera att skadas som en konsekvens av förändrad användning av gården.

Fastigheten Riset 11 är i sin helhet grönklassificerad av Stockholms stadsmuseum, vilket innebär att dessa två byggnader inklusive plank och gårdsmiljö med vegetation är särskilt värdefull ur bland annat historisk, kulturhistorisk och miljömässig synpunkt. Av stadsplanen att döma finns inte någon byggrätt, vilket bör utesluta möjligheten att bygga enligt förslaget, varken för entré- eller gårdsbyggnad. Sedan 1956 utgör kvarteret Riset en del av kulturresevatet Vita Bergen. Fastigheten är också en del av Vita Bergens bebyggelsemiljö, som utgör en värdekärna inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. Detta gör att särskild hänsyn bör tas vid förändringar enligt miljöbalken. Detta gäller även de skyddsvärda träd som visserligen står precis utanför tomtgränsen men som i det aktuella projektet riskerar att skadas allvarligt av nybyggnationen.

Katarina hembygdsförening har överklagat beslutet och yrkat att beslutet i sin helhet upphävs. De har sammanfattningsvis anfört följande till stöd för sin talan.

Nämndens beslut är felaktigt och olyckligt. Den föreslagna nybyggnaden skulle skada områdets karaktär eftersom den är för stor och för avvikande i förhållande till sin omgivning. Att det tidigare fanns en mindre byggnad som revs på 1980-talet utgör inte skäl att bevilja bygglov.

Fastigheten Riset 11 har i detaljplanen beteckningen KA, vilket innebär att den är reserverat för befintlig kulturhistorisk värdefull bebyggelse för allmänt ändamål.

Bostadsrättsföreningen Barnängen, ägare till grannfastigheten Melonen 3, har överklagat beslutet och yrkat att nämndens beslut upphävs. De har sammanfattningsvis anfört följande till stöd för sin talan.

De ansökta åtgärderna är ovarsamma, de förvanskar området och de är inte utformade eller placerade med hänsyn till bland annat stadsnatur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. De ansökta åtgärderna strider mot detaljplanen och miljöbalken. Träden på fastigheten är särskilt skyddsvärda enligt miljöbalken och det föreligger en stor risk att trädens rotsystem inte klarar planerade markarbeten.

Roland Mellberg, Lena Sjöberg, Mona Holmquist, Barbro Wärngård, Pia Bergström, Anette Länghemmer boende på grannfastigheten Riset 6, **Thomas Goldberg, Birgitta Mohr, Peder Andersson, Matilda Nylén**, boende på grannfastigheten Faggens krog 1, **Isabella A Johansson, Pia Jernsäter, Ulf Hedhammar Timan, Susanne Timan, Marie Närlid**, boende på grannfastigheten Melonen 3 och **Elisabeth Crispin**, boende på grannfastigheten Riset 10 har överklagat beslutet och yrkat att nämndens beslut ska upphävas. De har även yrkat att länsstyrelsen ska hålla syn på fastigheten. De har sammanfattningsvis anfört följande till stöd för sin talan.

De ansökta åtgärderna avser att riva en träportal från 1800-talet som löper mellan stenhusen och istället uppföra en ny huskropp så att de två äldre stenhusen byggs ihop samt uppföra en ny fristående byggnad på gårdssidan bakom det lägre av stenhusen med moderna glasfasader på tre sidor. Det nya husets gestaltning med glasfasader är främmande i miljön och alldeles för stort i sammanhanget. Det är ovarsamt och förvanskande.

Stödmurens höjd är gestaltad utifrån en marknivå som inte är fastställd istället för att utgå från nybyggnadskartans marknivå. Utifrån den nivån blir murens höjd dubbelt så hög, alltså 140 cm. De ansökta åtgärderna strider även mot PBL:s bestämmelser som värnar om viktiga kulturhistoriska miljöer och mot de utpekade riksintressena

enligt miljöbalken. Den ansökta åtgärden strider även mot detaljplanen.

På platsen där nybyggnaden ska uppföras låg det fram till 1983 ett mindre och i princip fönsterlöst hus av trä. Denna finns markerad på detaljplanen. Det stämmer inte att denna markering medför en byggrätt för en ny byggnad på samma plats. Det fotot som sökande har presenterat som en bild på det gamla uthuset är inte den byggnaden. Det gamla uthuset hade en taknock som knappt nådde upp till takfoten på det lägre stenhuset som mätts på plats till ca 4,8 meter. Det gamla uthuset hade alltså en höjd på ca 4,5 meter jämfört med det nya husets höjd om 7,3 meter. De ansökta åtgärderna kommer även att bygga för den passage som nu finns mellan Tengdahlgatan och Gaveliusgatan. Skyddsvärda träd riskerar att skadas av vid uppförandet av de ansökta åtgärderna.

La terre stackelberg AB (sökande) har fått tillfälle att yttra sig över överklagandena och har framfört i huvudsak följande.

På fastigheten Riset 11 bedriver Magelungen Gymnasium Södermalm skolverksamhet de senaste 30 åren. Magelungen bedriver en verksamhet specialiserad för barn med särskilda behov. Ansökan om nybyggnad och tillbyggnad samt markolv har gjorts eftersom det idag finns ett större behov av denna typ av skolor än det finns elevplatser. Skolans yta behöver därmed utökas för att kunna öka antalet platser för barn med särskilda behov på en skola som är speciellt anpassad för deras behov.

Bygglovsansökan har tagits fram av tidigare stadsarkitekt vid Stockholms stad som har kompetens och mycket stor erfarenhet av Stockholms arkitektur, kulturhistoriska värden samt även en fördjupad expertis om Stockholms detaljplaner, bebyggelsemiljöer och de riksintressen som berör Stockholm. I arbetet med att ta fram underlagen för ansökan om bygglov har även antikvarisk kompetens anlåtats och arborister har konsulterats. Ambitionen har varit, mot bakgrund av de stora värden fastigheten besitter använda sig av behövlig expertis för att hitta en utformning och anpassning som respekterar och förhåller sig till dessa värden.

Flera av de inskickade överklagandena saknar underskrift vilket är ett formkrav för ett överklagande. Detta krav bör vara uppfyllt särskilt när det är fråga om en grupptalan. Dessa överklaganden ska avvisas.

Intresseorganisationerna bör även de styrka sin behörighet att överklaga. Den som företräder föreningarna bör även styrka sin rätt att företräda föreningen. Om föreningarna inte gör detta ska de avvisas.

Stadsplanen ska läsas utifrån de bestämmelser som planen innehåller med beaktande av planens ålder. Om en plan är otydlig i något

avseende kan en tolkning göras. Möjligheten att bebygga fastigheten Riset 11 förutsätter inte en utpekad byggrätt utan regleras genom en begränsande bestämmelse då det ligger i fastighetsägarens äganderätt att disponera sin egendom. En begränsning av denna rättighet förutsätter en uttrycklig bestämmelse i planen för att hävda att åtgärden är planstridig. Saknas en bestämmelse som reglerar byggrätten så finns inget hinder för att bebygga fastigheten.

Äldre stadsplaner syftade sällan till att reglera byggnaders utformning eller användning utan avsåg primärt att reglera kvartersstruktur. Det är därför mycket vanligt att äldre planer saknar bestämmelser om hur eller var på fastigheten byggnader fick uppföras eller hur de fick användas och i förevarande fall så utgör den gällande stadsplanen för fastigheten Riset 11 en ändring av dessa äldre stadsplaner i ett syfte att tillskapa ett kulturresevat varför mycket är oreglerat. Det innebär dock inte att avsaknaden att bestämmelser om hur fastigheten får bebyggas ska förstås så att fastigheten inte får bebyggas. I teorin kan därför hela fastigheten bebyggas utan att strida mot detaljplanens regler om byggnaders volym.

Avseende påståendet att den nybyggnaden skulle blockera en allmän väg hänvisas det till att stadsplanen har placerat den allmänna gångvägen inom parkområdet och inte inom fastigheten Riset 11. Invändningen att det skulle finnas någon typ av hävd till denna väg ska alltså lämnas utan avseende.

För fastigheten Riset 11 gäller planbestämmelsen KA vilket innebär kulturhistorisk bebyggelse, allmänt ändamål. Av 9 kap 32 § PBL finns en bestämmelse om begränsningar i möjligheten att bevilja bygglov när detaljplanen anger allmän platsmark. Av övergångsbestämmelserna till PBL punkt 8 framgår att 9 kap 32 § inte är tillämplig inom områden som omfattas av stadsplan. Således utgör bestämmelserna inget hinder för att bygglov beviljas trots planens hänvisning till allmänt ändamål. Avsaknaden av övriga planbestämmelser innebär därmed att den sökta åtgärden inte strider mot detaljplanens bestämmelser.

Vad avser frågan om kulturresevat så innehåller stadsplanen inte vare sig på plankartan eller i bestämmelserna uttrycket kulturresevat. Åtgärden innebär alltså, i förhållande till frågan om resevatsbeslutet, inte en planstridighet. Frågan om 1956 års beslut om kulturresevat ska vidare inte heller blandas ihop med de bestämmelser som idag gäller enligt miljöbalken då dessa bestämmelser inte var tillämpliga vare sig 1956 eller 1974 när beslutet fattades att ändra stadsplanen. Beslutet om kulturresevat är således inte ett beslut fattat med stöd av miljöbalkens regler.

De två äldre träden som klagandena har anfört kan skadas ligger utanför fastigheten Riset 11. De ansökta åtgärderna kommer inte att medföra påtaglig skada på de naturvärden som finns i området.

Det är ostridigt att området har höga kulturvärden. I stadsplanen har man inte valt att införa bestämmelsen om byggnadsförbud på fastigheten Riset 11 vilket innebär att reservatbestämmelserna inte förhindrar ny- och tillbyggnader.

De ansökta åtgärderna strider inte mot riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården då de ansökta åtgärderna har tagits fram med hjälp av en tidigare stadsarkitekt och är väl anpassade för att tillgodose bebyggelsens kulturvärden. Åtgärderna är inte heller förvanskande och är utformade för att vara varsamma både mot bebyggelseområdet och de befintliga byggnadernas karaktärsdrag och dess kulturhistoriska värden.

Av Boverkets allmänna råd 1:2211 samt 1:2212, (BFS 2016:6) framgår att för att en åtgärd ska anses vara varsam bör den respektera byggnadens karaktär avseende proportioner, form och volym, materialval och utförande, färgsättning, och detaljomsorg och detaljeringsnivå. Vid prövning av om en åtgärd medför en förvanskning bör det klargöras om åtgärden förändrar byggnadens karaktärsdrag eller skadar någon av de egenskaper som sammantaget ligger till grund för byggnadens eller områdets kulturvärden.

I arbetet med att ta fram bygglov har man utgått från att ändringar och tillägg ska ha en koppling till hur det har sett ut en gång i tiden. Det nya gårdshuset är inget nytt tillägg utan det har redan tidigare i området funnits gårdshus på fastigheten på samma plats. Den sökta nybyggnaden avser att avlasta den gamla huvudbyggnaden från nödvändiga tillgänglighetsanpassningar, platskrävande teknikutrymmen och servicelösningar. Huvudbyggnaden och annexet har varit sammanbyggda med en mur mot gatan där det även funnits en mindre utbyggnad från huvudbyggnaden.

Nybyggnaden har anpassats i volym och utformning till den befintliga bebyggelsen och hur gårdsbyggnader på fastigheten historiskt har sett ut. Fastigheten Faggens krog är bebyggt med en hög tvåvåningsbyggnad med valmat tak.

De kulturhistoriska värdena och skolverksamhetens värden utgör båda angelägna allmänna intressen. I detta fall syftar åtgärderna till att möjliggöra för fler elever med särskilda behov att kunna genomföra sin utbildning inom en skolverksamhet som är anpassad och utformad just för dem.

Det finns idag en mycket stor efterfrågan på dessa elevplatser och idag går det fyra sökanden på skolans varje elevplats. Skolans omgivande

miljö är av stor betydelse för elevernas särskilda behov och då verksamheten redan är etablerad på platsen och lokalerna även historiskt använts i utbildningssyfte vore det olyckligt om utbildningsverksamheten inte skulle kunna fortsätta att bedrivas på fastigheten. Även kulturhistoriskt viktiga byggnader måste uppfylla kraven på bra arbetsmiljö och ett lämpligt inomhusklimat. Om inte historiskt värdefulla byggnader kan användas är det inte ekonomiskt motiverat att underhålla och bevara dem. De sökta åtgärderna är ändamålsenliga och nödvändiga för att skolan ska kunna fortsätta bedriva verksamheten på plats.

Motivering till beslutet

Klagorätt

Katarina hembygdsförening har överklagat beslutet genom Birgitta Palmertz. Länsstyrelsen har förelagt Birgitta Palmertz att styrka sin behörighet att företräda föreningen vid två tillfällen, se 15 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900), FL. Länsstyrelsen har även förelagt Katarina hembygdsförening att styrka att de är en förening som är klagoberättigade. Katarina hembygdsförening har inte hörts av. Då Birgitta Palmertz inte har styrkt sin rätt att företräda Katarina hembygdsförening och föreningen inte har visat att de är en förening som uppfyller kriterierna i lag och praxis för klagorätt så ska föreningens överklagande avvisas.

Sökanden har invänt att överklagandena inte uppfyller formkraven på att vara egenhändigt undertecknade. Enligt 43 § FL ska ett överklagande vara skriftligt. Skriftlighetskravet är teknikoberoende. Det är uppfyllt om överklagandet görs på ett sätt som innebär att det kan läsas av någon av de myndigheter som ska pröva överklagandet, oberoende av om det krävs tekniska hjälpmedel för att göra det eller inte. Skriftlighetskravet utesluter inte att klaganden använder elektroniska eller andra tekniska medel för informationsöverföring, exempelvis e-post. Till skillnad från tidigare reglering finns i bestämmelsen inte något krav på att överklagandet ska vara egenhändigt undertecknat. Detta utesluter givetvis inte att överinstansen i ett enskilt fall kan begära att avsändaren bekräftar handlingen genom en egenhändig underskrift, se Ahlström, Förvaltningslag (2017:900) 43 §, Karnov. Länsstyrelsen bedömer att överklagandena uppfyller FL:s krav.

Platsbesök

Det har begärts att länsstyrelsen ska hålla syn på fastigheten. Länsstyrelsen anser att den befintliga utredningen i ärendet är tillräcklig för att bedöma de i ärendet aktuella frågorna. Det finns följaktligen inte skäl för länsstyrelsen att hålla platsbesök på fastigheten.

Förutsättningar för bygglov och de ansökta åtgärderna

Enligt 9 kap. 30 § PBL ska bygglov ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan om den fastighet och det byggnadsverk som åtgärden avser överensstämmer med detaljplanen, åtgärden inte strider mot detaljplan och åtgärden uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ samt 8 kap. 1 §, 2 § första stycket, 3, 6, 7, 9–11 §§, 12 § första stycket, 13, 17 och 18 §§ PBL.

De ansökta åtgärderna avser en tillbyggnad, en nybyggnad, en stödmur och ett marklov. Tillbyggnaden kommer att bygga samman två byggnader mot Gaveliusgatan. Tillbyggnaden förutsätter att en träportal, som i dagsläget binder samman de två befintliga byggnaderna, rivs. Tillbyggnaden kommer att bli en huvudentré för skolan och ha en byggnadsarea om ca 61 m². Nybyggnaden kommer att vara fristående på gården och vara uppförd i två våningar. Nybyggnadens byggnadsarea kommer att vara ca 86 m².

Strider de ansökta åtgärderna mot detaljplan?

Fastigheten Riset 11 omfattas av Stadsplan för kv Vinterkullen mm (Vitabergen) som antogs av kommunfullmäktige den 16 december 1974. Stadsplanen gäller som detaljplan enligt övergångsbestämmelserna till PBL. Fastigheten har i plankartan markeringen KA vilket står för kulturhistorisk bebyggelse, allmänt ändamål, byggnadskvarter. Av planbestämmelserna följer att med KA betecknat område ska vara reservat för befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och får användas endast för allmänt ändamål. Enligt planbeskrivningen består befintlig bebyggelse i huvudsak av små trä- och stenhus i en och två våningar från 1700-talet och 1800-talets förra hälft och att denna bebyggelse finns kvar bland annat i kvarteret Riset vid Gaveliusgatan. I kvarteret Riset ligger Faggens krog som Bellman skrev om. Med stadsplanen har all mark med äldre bebyggelse redovisats som reserverat som befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

I Statens planverk, publikation nr 37, Beteckningar och bestämmelser, anvisningar för upprättande av detaljplaneförslag, 1970, framgår att bestämmelsen K avser kulturreservat för byggnader. Detta innebär att en byggnad inom detta område inte får förvanskas vare sig genom arbete på själva byggnaden eller genom bebyggelse i grannskapet, se 38 § Byggnadsstadgan.

Enligt länsstyrelsen utgör inte den gällande detaljplanen i sig ett hinder mot en tillbyggnad och nybyggnad på den aktuella fastigheten. Detta så länge åtgärderna inte påverkar de kulturhistoriska värdena negativt. Stockholms stadsmuseum har framfört att rivningen av träportalen som sammanlänkar befintliga byggnader och uppförandet av en ny byggnad på dess plats får en negativ påverkan på den ålderdomliga gårdsmiljön och att uppförandet av en ny

byggnadskropp som ersättning för träportalen medför att den ursprungliga låga byggnadens östra gavel vidbyggs, vilket den aldrig tidigare varit. Stockholms stadsmuseum har inte haft någon erinran mot att ett nytt mindre gårdshus skulle uppföras på innergården men framför att den ansökta nybyggnaden är främmande i miljön i synnerhet avseende dess volym.

Av handlingarna i ärendet framgår det att byggnaderna på fastigheten Riset 11 och omkringliggande fastigheter är välbevarade byggnader från 1700- och 1800-talet. Det innebär att det ställs stora krav på nya åtgärder för att de inte ska anses strida mot detaljplanens krav att bevara den befintliga kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen.

Länsstyrelsen bedömer att de ansökta åtgärderna inte uppfyller detaljplanens krav på att fastigheten Riset 11 ska vara reservat för befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Åtgärderna kommer att förändra den bevarade bebyggelsemiljöns karaktär och värden genom att bygga ihop byggnader som historiskt inte har varit sammanbyggda och nybyggnadens volym. Åtgärderna innebär därmed en negativ påverkan på de kulturhistoriska värdena att de strider mot detaljplanen.

Anpassningskrav, varsamhetskrav och förbud mot förvanskning
Båda byggnaderna på fastigheten Riset 11 är grönklassade av Stockholms Stadsmuseum, vilket innebär att bebyggelsen bedöms vara särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Närmast västerut ligger Faggens krog's välbevarade borggårdsmiljö från 1700-talet, som är blåklassad av Stockholms stadsmuseum, vilket innebär att bebyggelsen har synnerligen höga kulturhistoriska värden. Bebyggelsen i Vita bergen utgör vidare en värdekärna inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.

I ärenden om bygglov ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan, det så kallade anpassningskravet i 2 kap. 6 § första stycket 1 PBL.

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas, se 8 kap. 13 § PBL.

Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden, se 8 kap. 17 § PBL.

Hänsyn ska tas till både allmänna och enskilda intressen, se 2 kap 1 § PBL.

Vita bergen karaktäriseras av en småskalig och varierad bebyggelse med både enkla låga bostadshus i trä från 1700-talet och senare tillkomna stenhus och mer påkostade trähus för mer förmögna befolkningsgrupper.

Länsstyrelsen delar Stockholms stadsmuseums bedömning att föreslagen rivning av befintligt plank med portal mot gatan och uppförandet av en ny tillbyggnad på dess plats får en negativ påverkan på den ålderdomliga gårdsmiljön som är en viktig del av områdets karaktär. Möjligheten att uppleva kulturmiljön från gatan minskar både av att det befintliga planket rivs och av att det inte längre blir möjligt att blicka in på gården över tillbyggnaden eller genom portalen. Rivningen av planket i sig skadar kulturmiljön. Nuvarande plank är indraget från gatan, medan den nya tillbyggnaden flyttas ut närmare gatan vilket minskar variationen i gaturummet. Tillbyggnaden innebär att gathusens gavlar byggs för upp till första våningen vilket döljer både befintliga fönster och dörr i bottenvåningen, vilket bedöms vara både ovarsamt och förvanskande.

Länsstyrelsen bedömer vidare att föreslagen nybyggnad med tillhörande stödmur inte är anpassad till natur- och kulturvärdena på platsen. Genom sin stora volym och utformning med bland annat stora glasytor kommer nybyggnaden att dominera över den äldre bebyggelsen och gårdsmiljön i stort.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget strider mot 2 kap. 6 § och 8 kap. 13 och 17 §§ PBL.

Sammanfattning

Vid en sammanvägd bedömning där de av klagandena framförda allmänna intressena av att åtgärden inte ska komma till stånd ställs mot sökandens allmänna och enskilda intresse av att få genomföra den lovgivna åtgärden ska således det allmänna intresset av att bevara de kulturhistoriska värden som bebyggelsemiljön innehar anses ha företräde. Vad sökanden har anfört och vad som i övrigt framkommit i ärendet föranleder ingen annan bedömning

Eftersom de lovsökta åtgärderna strider mot detaljplan, anpassningskravet, varsamhetskravet och strider mot förvanskningförbudet saknas det förutsättningar att ge bygglov. Det ansöka marklovet har ett sådant samband att det inte är lämpligt att dela upp lovet. Beslutet om bygglov ska därmed upphävas i sin helhet.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av jurist Sanna Guterstam Topor. I beslutet har antikvarien Marina Arnshav medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

Stockholms kommun

Sändlista

Samfundet S:t Erik, lotta@samfundetsterik.se,
kansli@samfundetsterik.se

Katarina Hembygdsförening, katarinahembygdsforening@gmail.com,
birgitta.palmertz@gmail.com

Bostadsrättsföreningen Barnängen, barnangen.brf@gmail.com,
anna.hertting@gmail.com

Roland Mellberg, roland.mellberg@outlook.com

Lena Sjöberg, lena@mat-konst.se

Mona Holmquist, MonaH@scanbox.com

Barbro Wärngård, warngardbarbro@hotmail.com

Pia Bergström, bergstrmpia@gmail.com

Anette Länghemmer, annette.langhemmer@gmail.com

Thomas Goldberg, thomasgoldberg492@gmail.com

Birgitta Mohr, info@linofin.se

Peder Andersson, peder.j.andersson@gmail.com

Matilda Nylén, matilda.nylen@edu.stockholm.se

Isabella A Johansson, hej@isabellaajohanson.se

Pia Jernsäter, pia.jernsater@gmail.com

Ulf Hedhammar Timan, uffe.hedhammar@gmail.com

Susanne Timan, susanne.timan@gmail.com

Marie Närlid, marie.narlid@gmail.com

Elisabeth Crispin, crispin.elisabeth@gmail.com

Bilagor

1. Överklagandehänvisning till mark- och miljödomstolen

Ni kan överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen

Om ni inte är nöjda med länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Vid förenklad delgivning anses ni ha tagit del av beslutet två veckor efter att länsstyrelsen skickade beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det mark- och miljödomstolen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 52754-2021.